

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟΥ Κ. Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ

Ο ΖΑΝ ΜΩΡΕΑΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 97

ΙΧΕ πολλά χρόνια που έμενε πειά όριστικά στο Παρίσι ο Ζάν Μωρέας, όταν ξέσπασε ή φωνή της πατρίδος τον έκάλυσε στην Ελλάδα. Είχε κηρυχθεί ο πόλεμος του 97 κ' ο ποιητής άποφάσισε νάρθη νά έκτελέσει τó καθήκον του ως Έλληνα. Δέν σκέφτηκε ούτε στιγμή ν' άποφύγη τή θυσία αυτή. Αντιθέτως μάλαστα ήθελε στην Άθήνα γεμάτος ένθουσιασμό.

Στά 1897 ο Μωρέας δέν ήταν πειά νέος. Είχε περάσει τά σαράντα χρόνια. Ο ποιητής κ. Κωστής Παλαμιάς ως έξής τον περιγράφει κατά τήν έποχή εκείνη, έπειτα από μιá συνάντησί τους στην Άθήνα:

«Ψηλό καπέλλο δέν φορούσε πειά και τó ρόδο τó πελώριο δέν ύψηχε στη μπουτονιέρα του. Τó σώμα του είχε γείρει έλαφρά από τά χρόνια. Τά μάτια του, τ' άσπυγκριτα, ήσαν λαμπρά πάντα, μα τó φέγγος τους δέν ήταν τó παληό, εκείνο των είκοσι χρονών. Φορούσε ώστόσο τó κλασσικό μονόκλ του, πού του έδινε κάποιον τόνο ξεχωριστό και τού ήταν πάντα άχώριστο. Τά μαλλιά στους κροτάφους είχαν άρχισει ν' άσπρίζουν. Μιλούσε λιγοστά και μετρημένα, μ' άφέλεια και με χάρι, μα και χωρίς νά ξεχνά τόν έαυτό του, με μιá φροντίδα και με μιá πεποίθησι πού μās τόν έκανε συμπαθητικότερο...».

Όστόσο ο φραομάλλης Μωρέας πού είχε περάσει πειά τά σαράντα του χρόνια, κατέβηκε στην Ελλάδα με τήν άπόφασι νά πολεμήσι γιά τήν πατρίδα του. Ένας άνοητος Γάλλος βιογράφος πού γράφει ότι οι φίλοι του στο Παρίσι τον κατηγορούσαν πού δέν πήγε νά πολεμήσι γιά τήν πατρίδα του. Δέν είχε άλληθαι όμως αυτό. Ο Μωρέας ήθελε στην Ελλάδα στα 97, κ' αν δέν πολεμήσε, δέν φταιει αυτός.

Όταν κατέβηκε στην Άθήνα, έσπευσε νά πύη στο ύπουργείο των Στρατιωτικών και νά ζητήσει νά καταταχθί στο στρατό. Έτσι όμως τού έφεραν χίλιες δυσκολίες, τίς συνηθισμένες δυσκολίες τής γραφειοκρατίας.

Ο Μωρέας δέν είχε ποτέ ύπηρετήσει στο στρατό. Έσπευε λοιπόν νά καταταχθί ως έθελοντής και νά γυμνασθί σε κάποιον από τούς στρατώνες των Άθηνων.

Μόλις τó άκουσε αυτό ο Μωρέας, έγινε έξο φρασιών. Δέν είχε άρήσει τήν παρτία τού Παρισίου γιά νά ρθί νά κάνει στρατιωτικά γυμνάσια κ' άγγραφείες. Ηθέλε νά σταλή στο μέτωπο νά πολεμήσι τούς Τούρκους, πού πολέμησαν με τόνσον ήρωισμό και οι πρόγονοί του.

Άρχισαν τότε ή σχετικές με τήν κατάταξί του συνεννοήσεις με τήν άμορδια ύπηρεσία τού ύπουργείου των Στρατιωτικών και ή συνηθισμένες χρονοπορίες τής γραφειοκρατίας, μέχρις ότου μιá μέρα, ο άτυχής εκείνος πόλεμος, ο όποιος θα ήταν κομωδία αν δέν είχε άποτελέσματα τραγωδίας γιά τήν Ελλάδα, έξηεν άδόξως με τήν ήττα τής Ελλάδος. Αυτημέως κ' άπογοητευμένος τότε ο ποιητής, πήρε τόν δόμο τής έπιστροφής και έσαναγίωσε στο Παρίσι, χωρίς νά κατορθώσει νά πραγματοποιήση τó όνειρό του.

Άπό τήν περιπέτειά του έν τούτοις αυτή, μιās έμειναν μερικές ώραίες σελίδες τού Μωρέας. Κατά τó διάστημα πού περιέμενε τήν άπόφασι τού ύπουργείου γιά νά σταλή στο μέτωπο, ο ποιητής έγραψε μερικές εικόνες και στίχους των Άθηνων, τά όποια δημοσιεύθηκαν άργότερα στον τόμο του «Στίχοι και Άνομησίες». ο όποιος περιέχει ύπεροχα πειά του έργα πού δέν ύστερούν διόλου από τά ποιήματα του εις ύφος και ένπνευσι. Σ' όργδοντα περιττοι σελίδες τού τόμου αυτού μιās δίνει ο Μωρέας, μιās με ώραιότατα στιγματώματα και έπαισιόματα τής πολιτικής κινήσεως των Άθηνων, και μερικές εικόνες γεμάτες ποίηση. Ίδου μερικά άποσπάσματα χαρακτηριστικά.

Σε κάποιον ο όποιος έλεγε στον ποιητή ότι αυτά πού έκαναν οι Έλληνες ήταν τρέλλες, ο Μωρέας παρατηρεί:

«Άς διατηρήσει ο Έλληνομύθς τήν τρέλλα του. Άς μη διορθωθεί ποτέ, γιατί διαφορετικά κινδυνεύει νά εκφυλισθί... Ένα εύγενικό ιδανικό είναι γιά τή χώρα αυτή πολιτικώτερο από τά καλά οικονομικά... Η Έλλάς είναι μιá Ύδρα άναγεννώμένη και εύεργετική. Δέν θα βρεθί ποτέ Ηρακλής νά τή θανατώση. Η Έλλάς!... Σήμερα οι Ρωμαίοι μιλούν ιταλικά, αλλά οι Έλληνες μιλούν πάντοτε έλληνικά».

Πήγε ο Μωρέας και τή Βοιθί τής ημέρες πού ήταν στην Άθήνα και παρακολούθησε τίς θυελλώδεις συνεδριάσεις τής περιόδου εκείνης τής άγωνίας. Και γράφει ότι «είδε τήν πλάτη τού Ράλλη και τήν αιώνιας άνησιμένη μπουτονιέρα τού Δελγηιάννη». Σε ποιατήρησι δέ κάποιον ότι ο Ράλλης ήταν δημαγωγός κ' ο Δελγηιάννης γε-

ωπαλαβός, ο Μωρέας λέγει:

«Η κακίς γλώσσες!... Ο Ράλλης δείχτηκε άρκετά όπως πρέπει κ' ο Δελγηιάννης επίσης. Είνε πατριώτες ως τó βαθός τής ψυχής των. Άλλά είναι και πολιτικοί. Ά, αυτός ο άγριοόμορος ο Δελγηιάννης! Πρέπει νά τόν δη κανείς με τή στερεά μάσλα του έτοιμον νά καταβροχθίση, γιά νά τόν νοιώση καλά. Είνε έξδομητά χρονών, αλλά ή έπιμονή εις τó πάθος συντηρεί τόν άνθρωπο. Άς διατηρήσουμε λοιπόν τίς ήθικές ή φυσικές συνήθειές μας, τó πán έγκεται σ' αυτό».

Ένθουσιασμένος ήταν ο Μωρέας και με τούς έθελοντάς «με τή φροστανέλλα τους και τó μαύρο σκουφάκι τους».

Ίδιαιτέρα έντύπωση τού έκαναν «τρείς καλόγηροι πολεμιστάι, ψηλοί λεβέντες με λυτά τά μαλλιά τους». Παρομοιούθησε τά γυνίσιμα κάτω από τόν Λυκαβητό, σε μιá τοποθεσία ύπεροχη. «Η ήχώ, γράφει, έπαναλαμβάνει τά σαλπύσματα, κ' ή ώραιότερες Άθηναίες χαμογελούν μ' ένα δάκρυ μόλις συγκρατούμενο κάτω από τά βλέφωρά τους στους γενναίους έθελοντάς... Έπίσης ο λαός τούς χειροκροτεί όταν περνούν με μέτρο και άξιοπρέπεια. Άπό τά σπίατα ψηλά τά δροσερώτερα λυλυούδια ξεφυλλίζονται άπάνω τους».

Δίνει επίσης ο Μωρέας μιá ζωντανή περιγραφή τής στάσεως και τής διασπαρχής των όλοπολείων των Άθηνων από τó πλήθος, τήν ημέρα κατά τήν όποία έννόστη ότι ο Έλληνομύθς στρατός νικήθηκε κ' ότι οι Τούρκοι είναι κύριοι πλέον τής Θεσσαλίας. Και τελειώνει τή θλιβήρη εικόνα με τά έξής λόγια:

«Πήγα νά περατήσω άνάμεσα στα έρείπια. Ο δών ήλιος έφλόγιζε τόν Ύμητό. Ο δέρας ήταν ποτισμένος από ευνωδίες. Κάθισα πάνω σ' ένα σπασμένο κομμάτι κολώνας».

Και παρακάτω θρηνεί:

«Οί Έλληνες στρατιώτες ποτίζουν με τó αίμα τους τούς Θεσσαλικούς κάμπους. Στην Άθήνα ή καμπάνες χτυπούν πένθημα...»

«Οί Έλληνες στρατιώτες άγωνίζονται δυό ήμέρες τώρα, πεινασμένοι και διψασμένοι. Ύποκύντουν μπροστά στον άριθμό...»

«Καμπάνες σωπάστε! Βλέπετε πολύ καλά ότι ο Θεός των Χριστιανών βουλόνει τ' αυτιά του!...».

Στήν άνάμνησι τής Ήπειρωτικής κατασυχής του, ο ποιητής συγχανείται και καμωμένοι τó σώμα των Ήπειρωτών έθελοντών πού έρχοντα νά πολεμήσουν. Ίδου ή θαυμασία περιγραφή του: «Η νύχτα άπλώνεται σγιά πάνω από τήν πόλι. Τά μαγαζιά και τά καφενεία άρχίζουν νά φωτίζονται. Περπατώ άνάμεσα στο γελιστό πλήθος κ' άναπνέω ελεύθερα τó δροσερό κ' άρωματιόμένο αέρακι. Η είδησεις τού πολέμου είναι ακόμα ευχάριστες κ' όλο τó ιδανικό τής Ελλάδος πάλλεται από έλπίδες...»

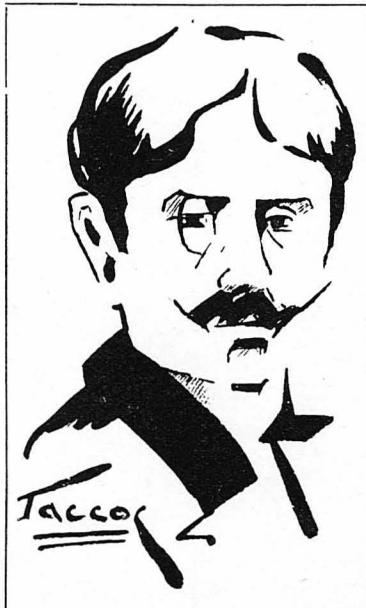
«Σάφνον ένας θόρυβός έγέμοσε τήν άτμοσφαιρά. Άπ' όλα τά μέρη τρέχει λαός. Γιατι λάμπουν τόσο τά μάτια των θεατών, γιατί ή σιωπή αυτή ή γεμάτη από κραυγές χαράς; Η Ήπειρωτική λεγών περνά!...»

«Άλλοίμονο όμως!... Έπειτα από λίγες μέρες ξαναείδα τήν Ήπειρωτική λεγώνα νά περνά άπ' τούς ίδιους δρόμους γιά νά μπαρκαρισθί στον Πειραιά. Όπως και τήν πρώτη φορά, ήταν παντού άπλωμένο τó γλυκό γαλάζιο χρώμα τού δειλινού. Τó αέρακι φρουσούσε άρωματιόμένο, μα όλοι έμεις τó άναπνέαμε με δυσκολία. Γιατί ή άπροσδόκητη ήττα τού στρατού μας είχε πέσει βαρεία σαν έφιάλιτς πάνω στα γενναία όνειρα τής πατρίδος... Ψηλά από τά μπακόνια ώραία χέρια έρχονταν άκόμη πέταλα ρούθων έπάνω σ' εκείνους πού πήγαιναν νά πολεμήσουν, άλλ' ήσαν τώρα σαν άποχαριετισμός σε φέρετρα άγαπημένα!...»

«Έν τούτοις ή Ήπειρωτική λεγών παρήλαυε πάντοτε με τó ίδιο ελεύθερο και γοργό βήμα. Οι νέοι αυτοί είχαν τούλάχιστον τήν παρηγοριά, ότι θα μπορούσαν νά πεθάνουν. Σημαιοφόρος τους ήταν ένα κορίτσι δεκαεπτά χρονών. Μπόρεσε νά τή διακρίνω άρκετά, μολοντί είχε πειά νυχτώσει. Ηταν ώραία, με τά μαλλιά της λυτά και γεμάτη ζωή... Άργότερα πληγώθηκε σοβαρά στην πρώτη μάχη, στην όποία έλαβε μέρος. Έμαθα ότι έλέγετο Έλένη. Είχε τó όνομα μιās Έλληνίδος βασιλείσεως πού ήταν περιφωρη γιά τήν ώμορφιά της και τίς τρέλλες της, αλλά και μιās επίσης Έλληνίδος άγιας, τής μητέρας τού Μεγάλου Κωνσταντίνου...»

«Αν λοιπόν ο Μωρέας δέν μπόρεσε νά ύπηρετήση τήν πατρίδα του ως στρατιώτης, κατά τόν άτυχή εκείνο πόλεμο τού 1897, μιās άφησε όμως θαυμασίες σελίδες, πού δείχνουν πώσο άγαπούσε τήν πατρίδα του.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑΣ

Ο Ζάν Μωρέας. (Σκίτσο τού Κ. Τάσου).